

het bedehuis, heeft ons Calvinisme den zin voor het kunst-schoon niet buiten noch boven het leven, maar juist in het leven gekweekt

Op de uitverkiezing vestig ik in de derde plaats uw aandacht. Niet dat elk Nederlander de diepte van dit mysterie gepeild heeft, maar toch oefende Calvyns machtige opvatting van Gods vrijmachtig verkiezende genade invloed op heel onze nationale levensopvatting. Het cor ecclesiae deed zijn kloppingen gevoelen in alle aderen der maatschappij. Electie nu heeft, met het oog op de kunst drieërlei in zich. Electie trekt het oog af van wat groot wil zijn, en boezemt voorkeur voor het kleine in. Vindt God er lust in, om zich te wenden tot een vergeten daglooner, die niets is, en om een verworpene naar de wereld te roepen tot prinselijke waardij in zijn Koninkrijk, dan verandert bij een volk, dat onder den indruk van deze electie leeft, de waardemeter. Het jaagt niet koortsachtig meer naar wat schittert en hoog is, maar wendt zich ook op zijn beurt tot het schijnbaar nietige, en ontvangt zin, om in dit schijnbaar onbeduidende en alledaagsche iets rijks te zoeken; het er in te tooveren; en het er weer aan te ontlokken. Gevolg waarvan is, dat het op kunstgebied noch aan Grieksche mythologie, noch aan Heiligen of Heroën lust heeft, maar in elk voorwerp van het ordinaire leven een beduidenis ontwaart, om door kunstelectie iets, dat niets was, in een voorwerp van aller bewondering om te tooveren. Vandaar onze genreschool. — Maar ook de uitverkiezing richt het oog op de menschelijke persoonlijkheid. Verkeerde het den bloode op het slagveld in een held, het deed ook den man, die de daad bestaan had, met vragende verwondering aanstaren. Electie ter zaligheid heeft ook in de Schrift tot breeder achtergrond een electie tot een levenstaak en een roeping voor een iegelijk in zijn werkring. Dit bracht rust in den levenstoon, schonk beslistheid voor twijfeling, en deed achter elk burger, die iets kostelijks bestond, dat wondere mysterie zoeken van de kracht die hem aandreef. Vandaar de voorliefde voor den mannenkop; het weergeven van dien man niet als buste, maar ten voeten uit; en in onze Regentenstukken eenerzijds die overweldigende macht van uitdrukking en karakter, en toch ook weêr die wondere harmonie, die hun kloeke gestalten en forsche figuren, door ze in geheimzinnigen lichtglans te doopen, saamsmelt en vereent. — En eindelijk, electie dringt in de diepte van het ellendige in en grijpt om te redden achter het sombere en gedempte der smart. En vandaar, naar